رسالة

تفضیل امیرالمؤمنین علیه السلام

در اثبات برتری حضرت امیرمؤمنان

علی بن ابیطالب علیه السلام

مؤلف: ابوعبدالله محمد بن محمد بن نعمان معروف به شیخ مفید

ترجمه: [illegible] و [illegible]

رساله تفضیل امیرالمومنین علیه‌السلام در اثبات برتری حضرت امیرمومنان علی‌بن ابیطالب علیه‌السلام

نویسنده:

شیخ مفید

ناشر چاپی:

تاسوعا

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

رساله تفضیل امیرالمومنین علیه‌السلام در اثبات برتری حضرت امیرمومنان علی‌بن ابیطالب علیه‌السلام

مشخصات کتاب

شابک : ۹۶۴-۹۰۴۲۳-۷-۰ ۷۳۰۰۰ریال ؛ ۹۶۴-۹۰۴۲۳-۷-۰ ۷۳۰۰۰ریال

شماره کتابشناسی ملی : م۷۹-۲۲۶

عنوان و نام پدیدآور : رساله تفضیل امیرالمومنین علیه‌السلام در اثبات برتری حضرت امیرمومنان علی‌بن ابیطالب علیه‌السلام/ مولف ابوعبدالله محمدبن محمدبن نعمان معروف به شیخ مفید؛ مترجمان علیرضا بهاردوست، محمدحسین شمسایی

مشخصات نشر : تهران: تاسوعا، ۱۳۷۹.

مشخصات ظاهری : ص ۷۲

فروست : (احیاآ التراث الشیعی۳)

یادداشت : کتابنامه به‌صورت زیرنویس

عنوان قراردادی : [رساله تفضیل. برگزیده]

موضوع : علی‌بن ابی‌طالب(ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ق. -- فضایل

موضوع : کلام شیعه امامیه -- قرن ق۴

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۹۵۱

رده بندی کنگره : BP۳۷/۴/م۶۶ر۲ ۵۰۴۲۱۲ ۱۳۷۹

سرشناسه : مفید، محمدبن محمد، ق۴۱۳ - ۳۲۶

شناسه افزوده : مفید، محمدبن محمد، ۴۱۳ - ۳۳۶ق. رساله تفضیل

شناسه افزوده : بهاردوست، علیرضا، مترجم

شناسه افزوده : شمسایی، محمدحسین، مترجم

وضعیت فهرست نویسی : فهرستنویسی قبلی

مقدمه مؤسسه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

و صلی اللّه علی سیدنا و نبینا محمد و آله الطاهرین امام ابو الحسن امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السّلام مولودی که در کعبه چشم به جهان گشود و هم در خانه خدا و در محراب عبادت فرق مبارکش به ضربت شقاوت شکافت، بزرگترین شگفتی تاریخ است. زندگانی سراسر افتخار او، صفات ناهمگون و ظرفیت عظیم وجودی او، دانش بی کران، بینش جامع‌نگر، همچنین هدفمندی و پایداریش بر اصول و سرانجام نوع نگاهش به دنیا- همان که برای دیگران همه چیز است و برای او پست‌تر از هیچ! همه جلوه‌هایی از این شگفتی به شمار می‌رود. این مجموعه موجب گردیده تا او شخصیت خود را در هیئتی بنمایاند که با شخصیت‌های ممتاز بشری نیز هرگز قابل قیاس و سنجش نباشد، چونان که او را به دراز ناگشوده آفرینش و معمای بزرگ هستی تبدیل نموده و عقول اندیشمندان و اندیشه خردمندان را به تحیّر واداشته که او را چه

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۸

بنامند: مخلوق و یا برتر از آن! کلید واژگان تفضیل و برتری او را بر بنی آدم- به استثناء شخصیت شخیص خاتم الأنبیاء محمد

مصطفی صلّی اللَّه علیه و آله و سلم- باید در این موضع جستجو نمود.

موضوع برتری و تفضیل امیر مؤمنان و امام پارسایان حضرت علی بن ابی طالب علیه السّلام از دیرباز محل بحثهای نظری میان صاحبان، اندیشه و اهل رأی در عالم اسلام بوده و متفکرین خردورز را به تکاپوی فکری واداشته است. در این میان اندیشمندان شیعی مذهب نیز که همه هستی خود را وامدار پیشوای خویش می‌دیده‌اند و از سویی بنا به شواهد کتاب خدا و سخنان نبی مکرم اسلام حضرت محمد بن عبد اللَّه صلّی اللَّه علیه و آله و سلم هیچ گونه تردیدی در ترجیح علی- این یگانه شهسوار عالم اسلام نداشته کوشیده‌اند تا حدیث تفضیل سرور و امیر خود را به میزان استدلال و معیار برهان چونان سنجیده سازند که ابرهای ابهام و تردید را بزدایند و عقول سلیم و فطرتهای پاک را به تواضع وادارد.

رساله‌ای که هم اینک در پیش روی شماست، تلاشی از این نوع است. این رساله از نظر قدمت تاریخی و نیز شیوه پرداخت موضوع و قدرت استدلال و متانت برهان دارای

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۹

امتیازات فراوان و کم مانندی است و مؤلف بزرگوار آن که خود از بلندترین قله‌های معرفت شیعی و تواناترین مرزبان حریم ولایت و توحید در قرن چهارم هجری است، هدفی را که از نگارش این رساله مطمح نظر قرار داده با اتکا به دریای دانش خود و استمداد از روح مطهری که قلم را در ابراز شیدایی و شیفتگی نسبت به او به چرخش آورده، به شایستگی ادا نموده است. او محمد بن محمد نعمان ملقّب به شیخ مفید است و کتاب حاضر بخشی از مجموعه رسائل او به شمار می‌رود.

مؤسسه پژوهش و مطالعات عاشورا افتخار دارد که در سال جاری که به نام مبارک امیر مؤمنان امام علی بن ابی طالب علیه آلاف التحیة و الثناء نامیده شده است، این اثر ارزنده را به جامعه دوستداران آن پیشوای سپیدرویان تقدیم کند.

امید است این خدمت اندک در پیشگاه آن امیر ملک و ملکوت به دیده قبول نگریسته شود.

مؤسسه پژوهش و مطالعات عاشورا ۱۷/ محرم الحرام/ ۱۴۲۱ ۳/ ۲/ ۱۳۷۹

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۱۱ فهم کن گر مؤمنی فضل امیر المؤمنین‌فضل حیدر، شیر یزدان، مرتضای پاکدین

فضل آن کس کز پیمبر بگذری، فاضلتر اوست‌فضل آن رکن مسلمانی، امام المتقین کسایی مروزی شاعر قرن چهارم هجری قمری

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۱۳

مقدمه مترجمان

مسأله تفضیل امیر المؤمنین علی علیه السّلام یکی از مسائلی است که از قدیم میان متکلمان مسلمان مورد بحث بوده است. این رساله نیز یکی از تألیفاتی است که به این موضوع می‌پردازد. شیخ مفید (ره) متکلم بزرگ امامیه در اواخر قرن چهارم و ابتدای قرن پنجم چندین کتاب در این باره تألیف کرده است که یکی از این تألیفات «رساله تفضیل» می‌باشد. این رساله نمودار اعتقاد و باور اکثر متکلمان شیعه است که در آن به اثبات برتری امیر المؤمنین علی علیه السّلام بر همگان بجز حضرت ختمی مرتبت صلّی اللَّه علیه و آله و سلم پرداخته است.

غیر از شیعیان گروههای دیگری از مسلمانان نیز قائل به مسأله تفضیل هستند اما در دایره شمول آن اختلاف نظر دارند. همان طور که

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۱۴

ابن ابی الحدید در مقدمه شرح نهج البلاغه بیان داشته، میان گروههای معتزله در این مسأله اختلاف نظر است. او می‌نویسد: «قدمای

بصری مانند ابو عثمان عمرو بن عبید و ابو اسحاق ابراهیم بن سیار و ابو عثمان عمرو بن بحر جاحظ و جماعتی دیگر از ایشان معتقدند که ابو بکر از علی علیه السّلام برتر و افضل بوده و آنان ترتیب فضیلت خلفای چهارگانه را به ترتیب خلافت ایشان می‌دانند. اما عموم معتزلیان بغداد، چه متقدم و چه متأخر، همچون ابو سهل بشر بن معتمر و ابو موسی عیسی بن صبیح و ابو عبد اللَّه جعفر بن مبشر و ابو جعفر اسکافی و ابو الحسن خیاط و ابو القاسم عبد اللَّه بن محمود بلخی و شاگردانش معتقدند که علی علیه السّلام از ابو بکر افضل است. «۱»

نمونه‌ای از تألیفات قدمای بصریان کتاب العثمانیه نوشته عمرو بن بحر جاحظ است که در آن فضایل و مناقب عثمان را ذکر کرده و به اثبات برتری خلفای سه‌گانه بر امیر المؤمنان علی علیه السّلام پرداخته است. اما ابو جعفر اسکافی که از سران معتزله بغداد است با تألیف کتاب نقض العثمانیه به رد این کتاب پرداخته است. ابن ابی الحدید در شرح

---

(۱) ر ک: به ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، به اهتمام محمد ابو الفضل ابراهیم، انتشارات اسماعیلیان، افست مصر، ۱۹۵۹، ج ۱، ص ۷ و جلوه تاریخ در شرح نهج البلاغه ترجمه دکتر محمود مهدوی دامغانی، نشر نی، ج ۱، ص ۱.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۱۵

نامه شماره ۵۴ نهج البلاغه می‌نویسد: «ابو جعفر اسکافی بر کتاب العثمانیه جاحظ نقض ورد نوشته است و بر قاعده معتزله بغداد معتقد به برتری علی علیه السّلام بر دیگر اصحاب بوده است و به گونه حقیقی علوی و به کمی تعصب و انصاف آراسته بوده است». «۱»

شیخ مفید نیز در مقدمه این رساله با آزاد اندیشی خاص خود بدون هیچ تعصبی به ذکر اقوال گروههای مختلف شیعه در این مسأله پرداخته و پس از ذکر این اقوال در هفت فصل به اثبات اندیشه و اعتقاد خود یعنی تفضیل و برتری علی علیه السّلام بر همگان، پس از رسول خدا صلّی اللَّه علیه و آله و سلم می‌پردازد. رساله تفضیل با همه اختصار، نشانگر غنای دانش و روش مؤلف آن است، چرا که با استناد به روایات عامه و خاصه و شواهد تاریخی و مقامات و ویژگیهای امیر مؤمنان علی علیه السّلام مدعای خویش را اثبات می‌کند.

درخشش ستاره علی علیه السّلام چنان دیدگان را به سوی خود معطوف ساخته است که حتی دشمنان نیز به فضایل ایشان اعتراف کرده‌اند. ابن ابی الحدید معتزلی از محققین علمای اهل سنت در مقدمه شرح نهج البلاغه می‌نویسد: «چه بگوییم در باره بزرگمردی که دشمنانش به

---

(۱) ر ک: شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید ج ۱۷ ص ۱۳۲.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۱۶

فضیلت او اقرار کرده‌اند و برای آنان امکان منکر شدن مناقب او فراهم نشده است و نتوانسته‌اند فضایل او را پوشیده بدارند و تو (خواننده) می‌دانی که بنی امیه در خاور و باختر جهان بر پادشاهی چیره شدند و با تمام مکر و نیرنگ در خاموش کردن پرتو علی علیه السّلام کوشیدند و بر ضد او تشویق کردند و بر همه منبرها او را لعن کردند و حتی از نامگذاری کودکان به نام علی علیه السّلام منع کردند و همه این کارها بر برتری و علو مقام او افزود.» «۱»

فضایل و مناقب علی علیه السّلام به حدی بوده است که ستیزنده‌ترین دشمنان آن حضرت یعنی معاویه، مؤسس حکومت امویان بارها به آنها اقرار کرده است. نمونه‌ای از این اعترافات را ابن ابی الدنیا در کتاب مقتل الامام امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السّلام، فصل اعتراف دشمنان به فضایل حضرت بیان کرده است. او می‌نویسد: «چون خبر شهادت علی علیه السّلام به معاویه رسید،

او به همراه همسرش دختر قرظه در ظهر یک روز تابستانی در حال استراحت نیم روزی بود. در آن هنگام گفت: إِنَّا لِلَّهِ وَ إِنَّا إِلَيْهِ راجِعُونَ و سپس افزود: چه بسیار دانش و فضیلت

---

(۱) نک به شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید ج ۱ ص ۱۶ و نیز به جلوه تاریخ در شرح نهج البلاغه ترجمه دکتر محمود مهدوی دامغانی ج ۱ ص ۱۱ مراجعه فرمایید.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۱۷

و نیکی و فقه را که مردم از دست دادند. آن گاه همسرش گفت: تو تا دیروز با نیزه چشمش را هدف قرار داده بودی و امروز در مرگ او إِنَّا لِلَّهِ وَ إِنَّا إِلَيْهِ راجِعُونَ می گویی!؟ معاویه گفت: وای بر تو! نمی‌دانی که مردم چه بسیار دانش و فضیلت و سوابق درخشان را از دست دادند». «۱»

دستگاه خلافت عباسی نیز هر چند برای مصلحت حکومت، از عقیده امامت و پیشوایی مفضول بر فاضل حمایت می کردند، در همان حال برای کاستن منزلت حضرت علی علیه السّلام از هیچ کوششی دریغ نورزیدند و حتی کار را بدان جا کشیدند که در مجالس خود به امیر المؤمنین علی علیه السلام اهانتها نمودند، اما با این حال، مأمون که از نظر علمی سر آمد همه خلیفگان عباسی است مجالس مناظره‌ای را ترتیب داد که خود در آنجا از عقیده تفضیل و برتری علی علیه السّلام دفاع کرده و به اثبات آن پرداخته است. نمونه‌ای از این مناظرات را می‌توانید در کتاب گرانقدر عقد الفرید ملاحظه فرمایید. «۲»

---

(۱) نک. به ابن ابی الدنیا، کتاب مقتل الامام امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السّلام به تحقیق شیخ محمد باقر محمودی ص ۱۰۵، این کتاب یکی از آثار ارزنده قرن سوم هجری است که با سعی و اهتمام فراوان محقق محترم و تعلیقات سودمند ایشان به چاپ رسیده است.

(۲) نک به ابن عبد ربه، عقد الفرید به تحقیق دکتر عبد المجید الرحینی، چاپ دار الکتب العلمیه، بیروت، ج ۵ ص ۳۴۹.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۱۸

محقق محترم استاد علی موسی کعبی که رساله را تصحیح کرده‌اند در تعلیقات خود که بر این رساله مرقوم داشته‌اند، همه احادیث و روایاتی را که مورد استناد شیخ قرار گرفته، به منابع و مصادر حدیثی ارجاع داده‌اند. مقدمه ایشان بر رساله را نیز ما ترجمه کرده‌ایم که پس از این خواهد آمد.

ایشان در بخشی از مقدمه خود که بر این رساله نوشته‌اند تألیفاتی را که در موضوع تفضیل حضرت ختمی مرتبت صلّی اللّه علیه و آله و سلّم و خاندان پاک ایشان علیهم السّلام بر دیگر انسانها نگاشته شده، ذکر کرده‌اند. ما چون مقدمه ایشان را ترجمه کرده‌ایم دیگر در اینجا حاجتی به ذکر این تألیفات نمی‌بینیم. همان طور که محقق محترم نوشته‌اند، این تألیفات را از میان منابع و مصادری که در اختیار داشته‌اند آورده‌اند و ما در اینجا در راستای تحقیق ایشان و برای تکمیل کتابشناسی موضوعی تفضیل، به یک تألیف گرانقدر در این موضوع اشاره می کنیم که بدان اشاره نکرده‌اند و آن کتاب المعیار و الموازنه تألیف ابو جعفر محمد بن عبد اللّه اسکافی با پسرش ابو القاسم جعفر بن محمد اسکافی است.

مؤلف در این کتاب به اثبات برتری امیر مؤمنان علی بن ابی الطالب علیه السّلام پس از حضرت ختمی مرتبت صلّی اللّه علیه و آله و سلم و پیامبران بر همه خلق و تمامی مسلمانان می‌پردازد. خوشبختانه این اثر ارزشمند به همت دانشمند

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۱۹

محترم آقای حاج شیخ محمد باقر محمودی تصحیح و منتشر گردیده است. «۱»

در پایان مترجمان بر خود فرض و لازم می‌بینند که مراتب سپاس خود را خدمت حضرت استاد آقای دکتر محمود مهدوی دامغانی (دامت افاضاته) تقدیم دارند. ایشان با اشارات و راهنماییهای خویش چه در تهیه این مقدمه و چه در ترجمه سطر به سطر رساله ما را یاری دادند، البته نواقص و کاستیهای این ترجمه بر عهده مترجمان است، امید که اهل، فضل از راهنمایی دریغ نورزند.
علیرضا بهار دوست محمد حسین شمسایی مشهد مقدس- جمعه دهم ذیحجه ۱۴۱۷ عید سعید قربان برابر با بیست و نهم فروردین ماه ۱۳۷۶

---

(۱) کتاب المعیار و الموازنه، به قلم روان و شیوای آقای دکتر محمود مهدوی دامغانی به فارسی ترجمه گردیده و به همراه تعلیقات سودمند ایشان به سال ۱۳۷۴ توسط نشرنی به چاپ رسیده است.
اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۲۱

مقدمه محقق رساله

اشاره

الحمد للّٰه الذی اوضح لنا سبل الهدی و الیقین، و اوجب علینا التمسک بشرعهٔ الحق المبین و افضل الصلاهٔ و اتم التسلیم علی محمد الامین خیر الوری و سید الأنبیاء و علی آله الهداهٔ المیامین، سیما ابن عمه و خلیفته المخصوص بالفضل و المرتضی علی جمیع الاوصیاء المرضیین، و علی صحبهم المتقین، و التابعین لهم باحسان الی یوم الدین.
خواننده عزیز:
رساله‌ای که پیش روی شماست، یکی از گرانبهاترین تألیفات متکلم معروف محمد بن محمد بن نعمان حارثی عکبری معروف به شیخ مفید به شمار می‌آید. شیوه برجسته شیخ به سبب زیبایی عبارت، قوت تألیف، ساده نویسی و استدلال متین و نیرومند، در میان
اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۲۲
روشهای معمول کلامی عصر وی کم مانند است. چیره دستی شیخ مفید که حریف را به زانو در می‌آورد و مهارت وی در به کارگیری روایات و هماهنگ ساختن اصول نوشتاری در راستای رسیدن به هدف از دیگر ویژگیهای شاخص شیخ است.
این رساله شامل یک مقدمه و هفت فصل می‌باشد که مؤلف در آن به برتری امیر مؤمنان علی علیه السّلام بر همه خلق بجز حضرت ختمی مرتبت صلّی اللّٰه علیه و آله و سلّم استدلال کرده است، آن هم به موجب مواردی مانند وحی و رسالت و نبوت و که وجود دارد و مختص پیامبر اکرم صلّی اللّٰه علیه و آله و سلّم است.
این بحث همواره انگیزه‌ای برای مناظره بوده و در نزد اندیشمندان و صاحب‌نظران از اهمیت خاصی برخوردار بوده است.
به همین علت دانشمندان بسیاری را می‌بینیم که بدان پرداخته و رساله‌ها و کتابهایی در این موضوع نگاشته‌اند. به این خاطر مناسب دیدیم اسامی مصنفاتی را که در موضوع تفضیل حضرت ختمی مرتبت صلّی اللّٰه علیه و آله و سلّم و خاندان پاک ایشان علیهم السّلام بر دیگران نگاشته شده، بیاوریم تا فایده این بحث کامل شود و جایگاه این رساله را میان دیگر تألیفاتی که در این موضوع نوشته شده، بشناسیم. از میان منابع و مصادری که در اختیار داریم به نگاشته‌های زیر در این موضوع دست یافته‌ایم:
اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۲۳

۱- التفضیل

: تألیف ابو طالب عبیـد اللَّه بن ابی زید احمد بن یعقوب بن نصـر انباری (متوفای ۳۵۶ ه. ق) نجاشـی در رجال خود از این کتاب نام برده است.

۲- التفضیل

: تألیف فارسی بن حاتم بن ماهویه قزوینی. نجاشی از این کتاب نیز در رجال خود نام برده است.

۳- تفضیل الائمهٔ علیهم السّلام علی الأنبیاء

: تألیف حسن بن سـلیمان بن خالـد حلی صاحب کتاب «مختصـر بصائر الـدرجات» علامه مجلسـی (ره) در بحار الانوار از این کتاب نقل کرده است. میرزا عبد اللَّه افندی اصـفهانی گوید: «او در این کتاب با سـخن شـیخ مفید در کتاب اوائل المقالات و با کلام شیخ طوسی در المسائل الحائریه به مناقشه پرداخته است و ما از این رساله نسخه‌ای در دست داریم».

۴- تفضیل الائمهٔ علیهم السّلام

علی الأنبیاء الذین کانوا قبل جدهم النبی الخاتم صلوات اللَّه علیه و علی آله الذی هو اشرف الخلائق و افضلهم:
تألیف سید هاشم بحرانی (متوفای ۱۱۰۷ ه. ق)

۵- تفضیل الائمهٔ علیهم السّلام علی غیر جدهم من الأنبیاء علیهم السّلام

: تألیف مولی محمد کاظم بن محمد شفیع هزار جریبی حائری صاحب کتاب البراهین الجلیلهٔ (متوفای ۱۳۳۲ ه. ق)

۶- تفضیل الائمهٔ علیهم السّلام علی الملائکه

: تألیف شیخ مفید. نجاشی در
اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۲۴
رجال خود و صاحب ایضاح المکنون از این کتاب نام برده‌اند.

۷- تفضیل الائمهٔ علیهم السّلام

علی الملائکه: تألیف شیخ میرزا یحیی بن محمد شفیع اصفهانی، صاحب کتاب تعیین الثقل الاکبر (متوفای ۱۳۲۵ ه. ق.)

۸- تفضیل امیر المؤمنین علیه السّلام

: تألیف شیخ ابو الفتح محمد بن علی بن عثمان کراجکی (متوفای ۴۴۹ ه. ق) این کتاب به چاپ رسیده است.

۹- تفضیل علی علیه السّلام علی اولی العزم من الرسل

- تـألیف ابو الحسن علی بن عیسـی بن علی بن عبـد اللَّه رمّـانی (متوفـای ۳۸۴ ه. ق) قفطی در انبـاه الرواهٔ شـرح حـال او را آورده و کتابهای کلامی و ادبی او را احصا کرده و این کتاب را در ضمن آنها بر شمرده است.

۱۰- تفضیل علی علیه السّلام علی اولی العزم من الرسل

: تألیف علامه سید هاشم بحرانی (متوفای ۱۱۰۷ ه. ق) این کتاب با کتابی که در شماره ۴ بیان کردیم، تفاوت می کند.

۱۱- تفضیل امیر المؤمنین علیه السّلام علی غیر النبی صلّی اللّه علیه و آله و سلّم، و تفضیل اولاده علی اولاد الشیخین

: تألیف سید محمد بن علامه سید دلدار علی نقوی لکنهوی، (متوفای ۱۲۸۴ ه. ق) مؤلف این کتاب را در رد برخی از دانشمندان اهل سنت که معاصرش بودند، نوشته است.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۲۵

۱۲- تفضیل امیر المؤمنین علیه السّلام علی من عدا خاتم النبیین صلّی اللّه علیه و آله و سلّم

تألیف علّامه محمد باقر مجلسی (متوفای ۱۱۱۱ ه. ق) شیخ سلیمان بن علی بن سلیمان در کتابش به نام عقد اللآل فی فضائل النبیّ و الآل علیهم السّلام از آن نقل کرده است.

۱۳- تفضیل نبیّنا محمد و آله الطاهرین صلوات اللّه علیهم اجمعین علی جمیع الأنبیاء و المرسلین

، تألیف شیخ محمد بن عبد علی بن محمد احمد آل عبد الجبار قطیفی.

۱۴- تفضیل النبی و آله الطاهرین صلّی اللّه علیه و آله و سلّم علی الملائکهٔ المقربین

. تألیف مولی محمد مسیح بن اسماعیل فسوی (متوفای ۱۱۲۷ ه. ق) او در این کتاب به این سخن فخر رازی که می گوید ملائکه از انسانها برترند، متعرض شده و سپس سخن او را بدین گونه توجیه کرده که مراد فخر رازی عموم بشر و انسانها نیستند و دلیل او پیامبر صلّی اللّه علیه و آله و سلّم و خاندان ایشان را در بر نمی گیرد.

۱۵- الرسالهٔ الباهرهٔ فی العترهٔ الطاهرهٔ علیهم السّلام

: تألیف سید شریف مرتضی، علم الهدی ابو القاسم علی بن حسین موسوی (متوفای ۴۳۶ ه. ق) سید مرتضی (ره) در این رساله پیشگامی و برتری امامان معصوم علیهم السّلام را بر همه مخلوقات به جز جد ایشان حضرت ختمی مرتبت صلّی اللّه علیه و آله و سلّم اثبات کرده است. این رساله در ضمن رسائل

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۲۶

شریف مرتضی به چاپ رسیده است.

۱۶- منهاج الحق و الیقین فی تفضیل امیر المؤمنین علی سائر الأنبیاء و المرسلین علیهم السّلام

: تألیف سید ولی بن نعمهٔ اللّه حسینی رضوی حائری، که معاصر با پدر شیخ بهایی است. او در این رساله دلایل و براهینی را از کتابهای شیعه و اهل سنت در برتری امیر المؤمنین علی علیه السّلام گردآوری نموده و آن را به چند بخش مرتب ساخته است.

۱۷- المنهج القویم فی تفضیل الصراط المستقیم علی علیه السّلام علی سائر الأنبیاء و المرسلین سوی نبینا صلّی اللّه علیه و آله و سلّم ذی الفضل العمیم:

تألیف شیخ مهذب الدین احمد از شاگردان فاضل شیخ حر عاملی (ره) (متوفای ۱۱۰۴ ه. ق) و صاحب کتاب فائق المقال فی الحدیث و الرجال همان طور که از مقدمه این کتاب به نظر می‌رسد، این رساله استدراکی است بر کتاب منهاج الحق و الیقین (که در پیش گذشت) و دلایل و براهینی را که سید ولی بن نعمهٔ اللّه نیاورده، بیان داشته است.

عنوان این رساله (رساله تفضیل امیر المؤمنین علیه السّلام

اشاره

این رساله ذیل عناوین مختلفی آمده است که می توان آنها را در موارد زیر منحصر کرد:

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۲۷

۱- تفضیل علی علیه السّلام علی الامهٔ

: نسخه‌ای از این رساله با همین عنوان در کتابخانه آیهٔ اللّه مرعشی (ره) به شماره ۱۴ در ضمن مجموعه ۲۴۳ و همچنین نسخه‌ای به شماره ۱۹ در ضمن مجموعه ۲۵۵ بنا بر آنچه در فهرست کتابخانه آمده، موجود است.

۲- تفضیل امیر المؤمنین علی علیه السّلام علی سائر الامهٔ

: همچنین نسخه «أ» در کتابخانه فوق الذکر با این عنوان می‌باشد که از نسخه‌های مورد اعتماد ما در این کار بوده است. توضیح در باره این نسخه در روش تحقیق خواهد آمد.

۳- تفضیل امیر المؤمنین علی علیه السّلام علی سائر البشر

: این رساله با همین عنوان در الذریعه می‌باشد.

۵- تفضیل امیر المؤمنین علی علیه السّلام علی سائر الصحابهٔ

: این عنوان در اعیان الشیعه آمده است.

۶- تفضیل امیر المؤمنین علی علیه السّلام علی سائر الصحابهٔ

: این عنوان در رجال نجاشی آمده است.

۷- تفضیل امیر المؤمنین علی علیه السّلام علی جمیع الأنبیاء غیر محمد صلّی اللّه علیه و آله و سلّم:

همان طور که در روش تحقیق این رساله خواهد آمد، نسخه «ج» که یکی از نسخه‌های چاپی و مورد اعتماد ما در این پژوهش می‌باشد، با این عنوان آمده است.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۲۸

چون با دقت به این رساله نظری بیفکنیم، در می‌یابیم که هر یک از این عنوانها (به جز عنوان اخیر) نه برای مضامین آن عنوانی

جامع و مانع است و نه محتوای رساله را در بر می گیرد، چرا که مصنف در این رساله به برتری امیر المؤمنین علی علیه السّلام بر ملائکه و همه انسانها که پیامبران نیز از جمله آنها هستند به جز پیامبر اکرم صلّی اللَّه علیه و آله و سلّم حکم کرده است. پس از دقت نظر در این رساله در می‌یابیم که هر یک از عنوانهای ششگانه نخستین، بخشی یا بیشتر از یک بخش از مواردی را که مصنف بدان حکم کرده خارج می کند. مثلاـ برتری ایشان بر امت و اصحاب، برتری ایشان را بر ملائکه و پیامبران علیهم السّلام را خارج می کند.

اما به نظر می‌رسد که عنوان اخیر جامع همه مواردی باشد که مؤلف در مسأله تفضیل و برتری ایشان حکم کرده است. چرا که برتری ایشان بر پیامبران به جز پیامبر اکرم صلّی اللَّه علیه و آله و سلّم برتری ایشان را بر اصحاب و امت و انسانها و ملائکه نیز می‌رساند. این عنوان، پیامبر اکرم صلّی اللَّه علیه و آله و سلّم را از این عموم خارج می کند که مقصود مؤلف نیز اقتضای همین را دارد.

تعداد نامهای رساله این مطلب را برای ما روشن می کند که مؤلف این عنوان را به صورت مطلق، بدون هیچ اضافه یا قیدی یعنی ذیل عنوان «تفضیل امیر المؤمنین» وضع کرده است، هر کس که پس از

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۲۹

مؤلف، اطلاعی از این رساله پیدا کرده، از برخی عبارتهای مصنف در این رساله استفاده کرده و به عنوان آن چیزی را افزوده و یا آن را به قیدی مقید کرده است. مثلا عنوانهای «التفضیل علی الصحابه» و «التفضیل علی اصحابه» از این سخن مؤلف که در آغاز رساله آمده، برداشت شده: «اختلفت الشیعهٔ فی هذه المسأله، فقالت الجارودیهٔ: انه علیه السّلام کان افضل من کافه الصحابهٔ» همچنین عنوان «التفضیل علی البشر» از این سخن مؤلف در رساله برداشت شده: «و قال جمهور من اهل الآثار منهم و النقل بالروایات و طبقهٔ من المتکلمین منهم و اصحاب الحجاج: انه علیه السّلام افضل من کافهٔ البشر سوی رسول اللَّه محمد بن عبد اللَّه صلّی اللَّه علیه و آله و سلّم فإنه افضل منه» و همچنین عنوان «التفضیل علی الأنبیاء سوی رسول اللَّه صلّی اللَّه علیه و آله و سلّم» از این عبارت مؤلف برداشت شده است: «و قضینا بأنه افضل من جمیع الملائکه و الأنبیاء و من دونهم و من عالم الانام».

بخاطر همه این مواردی که بیان کردیم، نتیجه می گیریم که عنوان اخیر بهترین نام از عنوانهای هفت‌گانه مذکور می‌باشد. اما به جز چاپ قدیمی این رساله، نسخه دیگری یافت نشده که مؤید این عنوان باشد و همچنین در کتابهای فهرست به ویژه فهرست نجاشی به عنوانی بر نخوردیم که این سخن ما را تأیید کند و لذا ظاهرا معلوم می‌شود که

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۳۰

این عنوان پس از زمان مؤلف ساخته شده است و ما عنوان را به صورت مطلق یعنی بدون هیچ اضافه و قیدی، برگزیدیم. چرا که این عبارت بخش مشترک در میان عنوانهای هفتگانه می‌باشد که این موجب اطمینان خاطر است. و اللَّه المسدد الصواب

روش تحقیق

۱- نسخه‌های مورد اعتماد

: الف: نسخه‌ای است در کتابخانه آیهٔ اللَّه مرعشی (ره) به شماره ۴ در ضمن ۱۱۶۱، این نسخه در سال ۱۱۵۴ ه. ق. نوشته شده و رمز آن «أ» است.

ب: نسخه‌ای که در همین کتابخانه به شماره ۱۳ در ضمن مجموعه ۷۸ موجود است و در قرن سیزدهم نوشته شده است. رمز این رساله در پاورقی‌ها «ب» می‌باشد.

ج: نسخه‌ای که در نجف اشرف در ضمن مجموعه رسائل شیخ مفید (افست مکتبه مفید شهر مقدس قم) به چاپ رسیده و رمز آن در اینجا «ج» می‌باشد.

۲- کاری که ما در این رساله انجام داده‌ایم

: الف: مقابله نسخه چاپی رساله با دو نسخه خطی. پس از این مقابله

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۳۱

دریافتیم که نسخه چاپی این رساله دارای خطا و غلط بسیار است و همچنین دو نسخه خطی در بسیاری از موارد با هم همگون هستند.

ب: مدرک‌یابی نقل قولها و احادیثی که مصنف از مصادر معتبر شیعه و اهل سنت نقل کرده است.

ج: استحکام بخشیدن به متن رساله با زدودن هر گونه تصنیف و باقی گذاشتن موارد صحیح نسخه‌های قابل اعتماد در متن رساله، با اشاره به اختلاف نسخه‌ها در پاورقی. اما به پاره‌ای از اختلافات که معنایی را نمی‌رساندند اشاره نکرده‌ایم.

د: افزودن سر فصلهایی که مفهوم بخشهای مختلف رساله را روشن می‌کند، البته آنها را میان دو قلاب قرار داده‌ایم.

از خداوند بزرگوار و توانا خواهانیم بر آنان که در راه احیای تراث اهل بیت علیهم السّلام تلاش می‌کنند، موفقیت و استحکام رأی را منت گذارد.

و آخر دعوانا أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ علی موسی کعبی شهر مقدس قم- ۱۵ شعبان ۱۴۱۲ ه. ق

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۳۳

متن رساله

اشاره

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۳۵

مقدمه [بیان اقوال شیعه در این باره]

(۱) شیخ مفید که خدا از او خشنود باد، گوید: گروههای مختلف شیعه در این مسأله همرأی نیستند. جارودیّه «۱» گوید: همانا علی علیه السّلام از همه صحابه برتر است. ولی دیگر گروههای شیعه بر برتری علی علیه السّلام بر همه صحابه قطع ندارند و قائلند به اینکه هر کس ایشان را با صحابه نخستین مساوی بداند یا او را از آنها برتر بداند، و یا در این امر تردید داشته باشد، بدعت گذاشته است. این عده همچنین قطع و یقین دارند که تمام پیامبران علیهم السّلام از علی علیه السّلام برترند.

شیعیان دوازده امامی نیز در این باره اختلاف دارند. بیشتر متکلمان ایشان گویند: قطعا و یقینا پیامبران علیهم السلام از علی علیه السّلام برترند.

محدثین اهل نقل و تفقد در روایات و گروهی از متکلمان ایشان و اصحاب مناظره گویند: همانا علی علیه السّلام از همه انسانها برتر است، جز

---

(۱)- جارودیه فرقه‌ای از شیعیان زیدی هستند که منسوب به ابو جارود زیاد بن منذر (متوفای حدود سال ۱۵۰ ه. ق.) می‌باشد اینان

قایل به تفضیل علی علیه السلام هستند و گویند: «هیچ یک از صحابه به مقام و منزلت ایشان نمی رسند و هر که ایشان را دارای این مقام و منزلت ندانـد کافر گردیـده است و چون اکثر امت با ایشان بیعت نکردنـد کافر و گمراه شده‌انـد» اینان بعـد از امام علی علیه السلام مقام امامت را شایسته امام حسن و پس از او امام حسین علیه السلام و پس از اینان شورایی مرکب از فرزندان این دو می‌داننـد. پس هر که خروج کنـد و شمشیر بر کشـد شایسته مقام امامت است. بنگریـد به المقالات و الفرق: ۱۸، الملل و النحل ۱: ۱۴۰، الفرق بین الفرق: ۳۰، مقالات الاسلامیین ۱: ۲۵۹.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۳۶

حضرت ختمی مرتبت محمـد بن عبد اللَّه صلّی اللَّه علیه و آله و سلّم که ایشان از علی علیه السّلام برتر است. (۱) گروه اندکی از ایشان نیز در این مسأله توقف نموده‌اند و گویند: نمی‌دانیم که آیا علی علیه السّلام از جهت سزاوار بودن به پاداش از پیامبران پیشین برتر است و یا برابر با ایشان می‌باشد و یا در مرتبه‌ای پایین‌تر از ایشان قرار داشته است ولی این را می‌دانیم که بی‌شک حضرت ختمی مرتبت محمد بن عبد اللَّه صلّی اللَّه علیه و آله و سلّم از علی علیه السّلام برتر است.

گروهی دیگر از ایشان نیز گوینـد: امیر المؤمنین صلوات اللَّه علیه از همه انسانها برتر است به جز پیامبران اولو العزم، چه اینکه ایشان در پیش خدا از علی علیه السّلام برترند. «۱»

---

(۱)- برای تفضیل اقوال فرقه‌ها و مذاهب در این مسأله، بنگرید به الفصول المختارة ۶۷- ۶۸.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۳۷

(۱)

فصل ۱ استدلال به آیه مباهله در برتری امام علی علیه السّلام بر همگان به جز رسول اکرم صلّی اللَّه علیه و آله و سلّم

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۳۹

(۱) آنان که می گویند امیر المؤمنین علی علیه السّلام از همه پیامبران پیشین و همه مردم بجز پیامبر هدایت محمد علیه و آله السلام برتر است، چنین استدلال می کنند:

برتری رسول خدا صلّی اللَّه علیه و آله و سلّم بر همه انسانها، با دلایلی که همه دشمنان در مقابل آن سر تسلیم فرود می‌آورنـد، ثابت است. از جمله این دلایل دو سخن پیامبر اکرم صلّی اللَّه علیه و آله و سلّم است. ایشان فرمود: «من گرامیترین انسانها هستم» «۱» و نیز فرمود: «من سرور فرزندان آدم هستم و هیچ فخری نیست». «۲»

و چون ثابت گردید که ایشان برترین انسانهاست، مسلما امیر المؤمنین صلوات اللَّه علیه از نظر فضیلت در مرتبه بعد از ایشان

---

(۱)- صحیح بخاری ۶: ۲۲۳، مستدرک حاکم ۴: ۵۷۳، مجمع الزوائد ۹: ۱۱۶، شرح الاخبار: ۱۹۵/ ۱۵۶. پاره‌ای دیگر از مصادری که این عبارت «انا سید البشر» در آنها ذکر شده در پاورقی شماره ۲۳ آمده است.

(۲)- صحیح مسلم ۴: ۱۷۸۲/ ۲۲۷۸، سنن ترمزی ۵: ۵۸۷/ ۳۶۱۵، مسند احمد ۱: ۵ و ۱ و ۲ و ۲۹۵ مستدرک حاکم ۳: ۱۲۴، تاریخ کبیر تألیف بخاری ۷: ۴۰۰/ ۱۷۴۸، مصابیح السنه ۴: ۳۲/ ۴۴۶۲، الفردوس ۱: ۴۳/ ۱۰۴، الشفا ۲: ۳۵۲، تهذیب تاریخ دمشق ۷: ۲۴۰، مجمع الزوائد ۱۰: ۳۷۶، لسان المیزان ۴: ۲۹۰/ ۸۲۶، کنز العمال ۱۱، ۴۳۴/ ۳۲۰۴.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۴۰

قرار می گیرد، چه اینکه خود پیـامبر اکرم صلّی اللَّه علیه و آله و سلّم بر این مطلب راهنمـایی نموده و برای اثبـات آن دلیـل و برهان

اقامه کرده است.

(۱) یکی از آن براهین چنین است: آن هنگام که پیامبر صلّی اللَّه علیه و آله و سلّم مسیحیان نجران را به مباهله فرا خواند تا حق خویش را آشکار سازد و برای پیامبری‌اش برهان بیاورد و برای آنان ثابت کند که مخالفت آنها با وجود اقامه برهان از سر دشمنی و عناد بوده، علی علیه السّلام را همرتبه خویش قرار داد و حکم کرد که او همتا و به منزله نفس اوست. ایشان مرتبه فضیلت علی علیه السّلام را از خود پایین‌تر نیاورد. بلکه برابر خویش قرار داد. پیامبر صلّی اللَّه علیه و آله و سلّم در آن هنگام این آیه را از جانب پروردگار متعال در این باره تلاوت کرد و شهادت داده و تأکید نمود:

فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ ما جاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعالَوْا نَدْعُ أَبْناءَنا وَ أَبْناءَكُمْ وَ نِساءَنا وَ نِساءَكُمْ وَ أَنْفُسَنا وَ أَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكاذِبِينَ «۱».

«پس هر که در این باره پس از دانشی که تو را حاصل آمده، با تو محاجّه کند، بگو: بیایید پسرانمان و پسرانتان و زنانمان و زنانتان و نفسهایمان و نفسهایتان را فراخوانیم، سپس مباهله کنیم و لعنت خدا را بر دروغگویان قرار دهیم.»

سپس ایشان حسن و حسین علیهم السّلام که ظاهر واژه ابناء بر این دو

---

(۱)- سوره مبارکه آل عمران، آیه ۶۱.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۴۱

صدق می‌کند و فاطمه سلام اللَّه علیها که منظور از نساء در این آیه ایشان می‌باشد و امیر المؤمنین علی علیه السّلام که مقصود از نفس در آیه اوست را برای مباهله فرا خواند. «۱»

(۱) به طور قطع می‌دانیم که منظور ایشان از نفس، چیزی همانند خون و هوا و غیره که قوام پیکره مادی انسان به آن است؛ نیست و همچنین مقصود ایشان از جمله ندع انفسنا و انفسکم خود ایشان نمی‌باشد چرا که درست نیست انسان نفس خود را به سوی خویش یا دیگری فرا خواند. تنها چیزی که باقی می‌ماند اینست که منظور ایشان از کلمه «نفس» رساندن معنی همتا، مثل و نظیر است مراد کسی است که در عزت، کرامت، محبت، ریاست، ایثار، بزرگی و جلالت در نزد خداوند سبحان جایگاهی چون خود او داشته باشد «۲»، بر اساس همان اعتقادی که خداوند واجب کرده و بندگانش را به آن ملزم نموده است.

اگر هیچ دلیل دیگری وجود نمی‌داشت که حاکی از برتری پیامبر صلّی اللَّه علیه و آله و سلّم بر امیر المؤمنین علی علیه السّلام باشد همین اشاره پیامبر صلّی اللَّه علیه و آله و سلّم (که فرمود: ندع انفسنا و انفسکم) دلالت بر تساوی آنها هم در فضیلت و هم در رتبه می‌کرد. اما دلایل دیگری موجود است که حضرت ختمی مرتبت صلّی اللَّه علیه و آله و سلّم را از این تساوی خارج می‌کند و برتری علی علیه السّلام بر سایر افراد بشر به مقتضای این مسأله باقی می‌ماند.

---

(۱)- صحیح مسلم ۴: ۱۸۷۱/ ۳۲، سنن ترمزی ۵: ۶۳۸/ ۳۷۲۴، مسند احمد ۱: ۵ و ۱ و ۲ و ۲۹۵، مستدرک حاکم ۳: ۱۲۴، تاریخ کبیر تألیف بخاری ۷: ۴۰۰/ ۱۷۴۸، مصابیح السنه ۴: ۳۲/ ۴۴۶۲، الفردوس ۱: ۴۳/ ۱۰۴، الشفا ۲: ۳۵۲، تهذیب تاریخ دمشق ۷: ۲۴۰، مجمع الزوائد ۱۰:

۳۷۶، لسان المیزان ۴: ۲۹۰/ ۸۲۶، کنز العمال ۱۱، ۴۳۴/ ۳۲۰۴۰.

(۲)- و یکی دیگر از دلایل این مطلب فرمایش تهدید آمیز پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم است که یک بار به اهل طائف و بار دیگر به قریش خطاب فرمود ایشان فرمودند: «لتسلمن اولا بعثن رجلا منی- در یک روایت به جای منی، مثل نفسی آمده است فلیضربن اعناقکم. تسلیم شوید! و گر نه از جانب خودم کسی را که به منزله جان من است به سوی شما می‌فرستم تا گردنهایتان را

بزند.» استيعاب ۳: ۴۶، اسد الغابه ۴: ۲۶، شرح الاخبار ۱: ۱۱۱/ ۳۲ و ۳۳، الصواعق المحرقه: ۱۲۶.

اثبات برترى حضرت امير مؤمنان عليه السلام ،ص:۴۳

(۱)

فصل ۲ اســتدلال از طريق اين مطلب كه پيامبر صـلّى اللَّه عليه و آله و سلّم دوستى و محبت على عليه السّلام را دوستى خود و خشم و كينه‌ورزيدن با على عليه السّلام را خشم و كينه‌ورزيدن با خود و جنگ با على عليه السّلام را جنگ با خود قرار داده است.

اثبات برترى حضرت امير مؤمنان عليه السلام ،ص:۴۵

(۱) يكى از دلايل برترى امير المؤمنين على عليه السّـلام اين است كه پيامبر اكرم صـلّى اللَّه عليه و آله و سلّم احكام ولايت على عليه السّـلام را بـا احكام ولايت خويش يكسان قرار داده «۱» و حكم دشـمنى با او را به مثابه دشـمنى با خود بيان داشته است، «۲» حكم كرد كه هر كه با على عليه السّلام بجنگد، چنان است كه با من جنگيده است «۳» و ميان خودش و او در هيچ امرى تفاوتى قائل نشد و در باره بغض و دوستى با على عليه السّلام نيز به همين گونه حكم كرد. «۴».

همچنيـن مـا به طور قطع مى‌دانيم كه ايشـان اين حكم را به خـاطر تمايـل و علاـقه به على عليه السّـلام قرار نـداده بلكه آن را بنـا بر استحقاق و شايستگى او و لزوم اجراى عدالت در داورى بيان داشته است.

و چون حكم بر اين امر بدين گونه است كه ما بيان كرديم، بايد

---

(۱)- برخى از آن موارد اين دو فرمايش پيامبر اكرم صـلى الله عليه و آله و سـلم است. ايشان فرمود: «من كنت مولاه فعلى مولاه» «هر كه من مولـاى اويم پس على مولـاى اوست» و نيز اين فرمـايش: «من آمن بى و صـدقنى فليتول على بن ابى طالب بعـدى، فان ولايته ولـايتى، و ولـايتى ولايـهٔ الله. هر كس به من ايمـان آورده و مرا تصـديق كرده است، بايـد پس از من ولـايت على بن ابى طالب عليه السـلام را بپـذيرد چرا كه ولـايت على عليه السـلام ولايت من است و ولايت من ولايت خـداست.» بنگريـد به سـنن ۵: ۶۳۳/ ۳۷۱۳، مسند احمد ۱: ۱۱۹ و ۸۴ و ۱۵۲ و ۳۳۱ و ۴: ۲۸۱ و ۳۶۸ و ۳۷۲ و ۵: ۳۴۷ و ۳۶۶ و ۷۴۱۹، زندگى امام على عليه السـلام از كتاب تاريخ دمشق ۱: ۱۹.

(۲)- يكى از آن موارد اين فرمـايش پيـامبر اكرم صـلى الله عليه و آله و سـلم خطـاب به على عليه السـلام است: «عـدوك عـدوى، و عدوى عدو الله» «دشـمن تو دشـمن من و دشـمن من دشـمن تو است» بنگريد به مستدرك حاكم ۳: ۱۲۷ و ۱۲۸، الرياض النضرهٔ ۳: ۱۲۲ و ۱۲۴ و ۱۶۷، مجمع الزوائد ۹: ۱۳۳.

(۳)- يكى از موارد اين فرمايش پيامبر اكرم صـلى الله عليه و آله و سـلم خطاب به على و فاطمه و حسن و حسـين عليهم السلام است «انا حرب لمن حاربتم و سـلم لمن سالمتم» و همچنين اين فرمايش ايشان خطاب به على عليه السلام «يا على! حربك حربى و سلمك سلمى» «جنگ تو جنگ من و صـلح تو صـلح من است» بنگريـد به سـنن ترمـذى ۵: ۶۹۹/ ۳۸۷۰، سـنن ابو ماجه ۱: ۵۲/ ۱۴۵، مسند احمد ۲: ۴۴۲ مستدرك حاكم ۳: ۱۴۹.

(۴)- در اين مورد احاديث بيشمارى وارد شده است از قبيل:

«ما بال اقوام يبغضون عليا، من ابغض عليا فقـد ابغضـنى و من فارق عليا فقد فارقنى» چگونه است كه بعضـى به على بغض مى‌ورزند، هر كس به على بغض بورزد به من بغض ورزيده و هر كس از على جدا شود از من جدا شده است.

«مـن احبنى فليحب عليـا و من ابغض عليـا فقـد ابغضـنى» هر كه مرا دوست مى‌دارد بايـد على را نيز دوست بـدارد و هر كس به على بغض ورزد به من بغض ورزيده است.

«من احب عليا فقد احبنى، و من ابغضه فقد ابغضنى» هر كه على را دوست بدارد مرا دوست داشته و هر كه بغض او باشد بغض من است.

و ايشان خطاب به على چنين فرمود: «حبيبك حبيبى، و حبيبى حبيب الله» دوست تو دوست من و دوست من دوست خداست. احاديثى كه در اين باره وارد شده، فراوانند. بنگريد به مستدرك حاكم ۳: ۱۲۷/ ۱۳۰، اسد الغابة ۴: ۳۸۳، الصواعق المحرقة، ۱۲۳، الفردوس ۵: ۳۱۶/ ۸۳۰۴، زندگى امام على عليه السلام از كتاب تاريخ دمشق ۲: ۱۸۵، ۱۹۰ و ۲۱۷، الرياض النضرة ۳: ۱۲۲ و ۱۲۴ و ۱۶۷، مجمع الزوائد ۹: ۱۳۲ و ۱۳۳، مناقب ابن مغازلى:

۱۵۱/ ۱۰۸، كنز العمل ۱۲: ۲۱۸.

اثبات برترى حضرت امير مؤمنان عليه السلام ،ص:۴۶

امير المؤمنين عليه السّلام در فضيلتى كه در خلال بحث برايش ثابت شد، در همان مرتبه پيامبر اكرم صلّى اللّٰه عليه و آله و سلّم باشد (۱) و الا (در اين عبارت) هيچ وجهى در فضيلت و برترى براى او نيست؛ و اين مطلب مانند همان مطلبى است كه در استدلال اول بيان كرديم. بنا بر اين پيامبر اكرم صلّى اللّٰه عليه و آله و سلّم و امام على عليه السّلام در هر زمينه‌اى بايد با يك ديگر برابر باشند جز فضايلى كه به واسطه دليلى خاص از اين حكم خارج مى‌شوند و به اعمال و قرب ويژه ايشان اختصاص دارد. بنا بر آنچه يادآور شديم پيامبر امورى را كه به امير المؤمنين و يا خودش عطا شده به وى نسبت نداده است، بلكه بر فضيلتى كه هر دو در آن مساويند جدا از موارد خاص، تكيه كرده است.

اثبات برترى حضرت امير مؤمنان عليه السلام ،ص:۴۷

(۱)

فصل ۳ استدلال به حديث مرغ بريان

اثبات برترى حضرت امير مؤمنان عليه السلام ،ص:۴۹

(۱) يكى ديگر از دلايل برترى امير المؤمنين على عليه السّلام روايتى است كه هم شيعه و هم اهل سنت آن را نقل كرده‌اند. پيامبر صلّى اللّٰه عليه و آله و سلّم خطاب به خداوند عرض كرد: «خداوندا! محبوبترين آفريدگانت را پيش من بياور تا با من از اين مرغ بريان بخورد.» در آن هنگام على عليه السّلام وارد شد و چون چشم پيامبر صلّى اللّٰه عليه و آله و سلّم به على عليه السّلام افتاد، فرمود: «پيش من بيا»! «۱» كه مقصود ايشان از اين سخن اين است كه على عليه السّلام محبوبترين آفريدگان پيش خدا و در نظر او است.

ما مى‌دانيم كه محبت خداوند نسبت به آفريدگانش در واقع پاداش، بزرگداشت، تجليل و تعظيم او براى آنان است و به گونه‌اى عام كه اطفال، حيوانات، بلا ديدگان و ديوانگان را در بر بگيرد بكار

---

(۱)- سنن ترمذى ۵: ۶۳۶/ ۳۷۲۱، مستدرك حاكم ۳: ۱۳۰، فضائل الصحابة ۲: ۵۶۰/ ۹۴۵، جامع الاصول ۹: ۴۷۱/ ۶۴۸۲، مصابيح السنة ۴: ۱۷۳/ ۴۷۷۰، حلية الاولياء ۶: ۳۳۹، اسد الغابة ۴: ۳۰، الرياض النضرة ۳: ۱۱۴، ذخائر العقبى: ۶۱، البداية و النهاية ۷: ۳۶۳، تاريخ بغداد ۹: ۳۶۹، مجمع الزوائد ۹: ۱۲۵، كنز العمال ۱۳: ۱۶۷/ ۶۵۰۷، كفاية الطالب:

۱۴۴، مناقب ابن مغازلى: ۱۵۶، مناقب ابن شهر آشوب ۲: ۲۸۲ و ۳: ۵۹، الطرائف: ۷۱، العمدة: ۲۴۲- ۲۵۳، الفصول المختارة: ۶۴- ۶۸.

اثبات برترى حضرت امير مؤمنان عليه السلام ،ص:۵۰

برده نمی‌شود، (۱) زیرا گفته نمی‌شود: خداوندا اطفال و حیوانات را دوست دارد، تا چنین برداشت شود که آنها مستحق ثواب هستند. و همچنین محبت خداوند به نظر تمام یکتا پرستان مانند طبایع انسانی نیست که به موجب تمایل به خواسته‌ها و لذت بردن از اشیاء باشد.

و چون ثابت گردد که امیر المؤمنین علی علیه السّلام محبوبترین آفریدگان در پیشگاه خداوند متعال است، روشن می‌شود که او بیشترین پاداش را در پیشگاه خداوند دارست و گرامیترین مردم در نظر حضرت باری است. و این مطلب فقط بدین خاطر است که او از همه مردم دارای کرداری برتر و پسندیده‌تر بوده و بالاترین رتبه عابدان دار است.

عمومیت عبارت «محبوبترین آفریدگان در پیش خدا»، همان گونه است که تفسیرش را بیان کردیم؛ و نیز گفتیم که علی علیه السّلام از تمام پیامبران و ملائکه و در مرتبه پایین‌تر از اینان، از دانشمندان نیز افضل است. و اگر دلیل خاصی حضرت ختمی مرتبت صلّی اللّٰه علیه و آله و سلّم را از این عمومیت خارج نمی‌کرد، ظاهر کلام چنان بود که علی علیه السّلام از پیامبر نیز افضل و برتر بود ولی به خاطر مقام و فضیلت پیامبر اکرم صلّی اللّٰه علیه و آله و سلّم که نه کسی می‌تواند مشمول آن قرار گیرد و نه ادعای آن را بکند، ایشان از این عمومیت بیرون می‌باشد

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۵۱

(۱)

فصل ۴ استدلال بر برتری امیر المؤمنین علی علیه السّلام در دنیا بنا بر مقام ایشان در قیامت

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۵۳

(۱) پاره‌ای از روایات که در این باره به صورت واضح و گسترده رسیده و رجال حدیثی شیعه و سنی همگی بالاتفاق آنها را از پیامبر اکرم صلّی اللّٰه علیه و آله و سلّم نقل کرده‌اند، عبارت‌اند از: امیر المؤمنین علی علیه السّلام به همراه پیامبر صلّی اللّٰه علیه و آله و سلّم سرپرستی حوض (کوثر) را عهده‌دار است، «۱» او لوای حمد را در پیش روی پیامبر به سوی بهشت خواهد برد، «۲» او قسمت‌کننده بهشت و دوزخ است، «۳» و هم اوست که در قیامت به همراه پیامبر صلّی اللّٰه علیه و آله و سلّم از پلکان منبری که به خاطر او برای بازگشت (به سوی خدا) نصب شده، بالا- می‌رود و پیامبر اکرم صلّی اللّٰه علیه و آله و سلّم بر فراترین پله آن و امیر المؤمنین علی علیه السّلام یک پله پایین‌تر از ایشان و پیامبران صلوات اللّٰه علیهم در پله‌های پایین‌تر

---

(۱)- الریاض النضرة ۳: ۱۷۳ و ۱۸۵، ذخائر العقبی: ۸۶ و ۹۱، مناقب ابن مغازلی: ۱۱۹ و ۳۲۷، مجمع الزوائد ۱۰: ۳۶۷، شرح ابن ابی الحدید ۹: ۱۷۲، العمدة: ۱۱۹، بشارة المصطفی: ۲۰۰.

(۲)- الریاض النضرة: ۳: ۱۷۲، ذخائر العقبی: ۷۵ و ۸۶، مناقب خوارزمی: ۲۳ و ۲۰۸، مقتل الحسین علیه السلام تألیف خوارزمی: ۴۹، شرح ابن ابی الحدید ۹: ۱۶۹.

(۳)- النهایة تألیف جزری ۴: ۶۱، الصواعق المحرقة: ۱۲۶، مناقب ابن مغازلی: ۶۷، مناقب خوارزمی، ۲۰۹ و ۲۳۶، فرائد السمطین ۱: ۳۲۵/ ۲۵۳ و ۲۵۴، زندگی امام علی علیه السلام از کتاب تاریخ دمشق ۲: ۲۴۳- ۲۴۶، شرح ابن ابی الحدید ۹: ۱۶۵، لسان المیزان ۳: ۲۴۷، بشارة المصطفی: ۱۲۲.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۵۴

می‌نشینند. آن گاه وی فرا خوانده می‌شود و جامه دیگری بر او پوشانده می‌شود. «۱»

(۱) هیچ کس از پل صراط نمی‌گذرد مگر اینکه از جانب امیر مؤمنان علی بن ابی طالب علیه السّلام جواز رهایی از آتش داشته

باشد. «۲»

در آن روز فرزندان او که همان امامان ابرارند، اصحاب اعراف هستند. «۳»

مانند این روایات آن قدر فراوان است که اگر آنها را بیاوریم بحث به درازا می‌کشد و به همان اندازه سخن را پراکنده می‌سازد.

هر کس به روایات اهل سنت توجه کند و کتب حدیثی شیعه را تورّق نماید و یا راویان هر دو فرقه را ببیند و آثارشان را بررسی کند، هیچ شکی در ظهور این احادیث و اتفاق فریقین بر صحت و قبول آنها به خود راه نمی‌دهد.

و به تحقیق ثابت شده است که قیامت محل کیفر و پاداش است و ترتیب درجات و درکات آن بستگی به کردار افراد دارد.

دلیل این مطلب که امیر المؤمنین علی علیه السّلام از همه مردم در اعمال و رفتار برتر است این است که مضمون این روایات پیشگامی امیر المؤمنین (صلوات اللّه و سلامه علیه) را بر همه مردم جز رسول خدا صلّی اللّه علیه و آله و سلّم در مقام کرامت و پاداش بالای ایشان می‌رساند

---

(۱)- لسان المیزان ۴: ۲۶۶، المحتضر: ۱۵۱.

(۲)- الریاض النضرة ۳: ۲۳۲، ذخائر العقبی: ۷۱، الصواعق المحرقة: ۱۲۶، مناقب ابن مغازلی: ۱۱۹/ ۱۵۶ و ۱۳۱/ ۱۷۲ و ۲۸۹/ ۲۴۲، مناقب خوارزمی: ۳۱، مقتل الحسین علیه السلام تألیف خوارزمی: ۳۹، فرائد السمطین ۱: ۲۹۲/ ۲۳۰.

(۳)- شواهد التنزیل ۱: ۱۹۸/ ۲۵۶، ینابیع المودة: ۱۰۲، کافی ۱: ۱۴۱/ ۹، تفسیر عیاشی ۲: ۱۸/ ۴۴ و ۴۵، بصائر الدرجات: ۵۱۵، معانی الاخبار:

۵۹/ ۹، مختصر البصائر: ۵۲- ۵۵، مناقب ابن شهر آشوب ۳: ۲۳۳ ..

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۵۵

(۱)

فصل ۵ استدلال به روایات شیعه بر برتری امام علی علیه السّلام

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۵۷

(۱) اما روایاتی که فقط امامیه بدانها استدلال می‌کنند، به جهت آنکه از طریق ایشان و امامان آنها رسیده، فراوان و در نزد دانشمندان ایشان معروف است. این روایات در اصول و تصنیفات حدیثی آنها به صورتی واضح و گسترده پخش گردیده است.

یکی از این روایات سخن امام جعفر صادق علیه السّلام است که می‌فرماید: به خدا سوگند اگر علی بن ابی طالب (صلوات اللّه علیه) آفریده نمی‌شد، برای فاطمه دختر رسول خدا صلّی اللّه علیه و آله و سلّم همتایی از میان مردم نبود. «۱»

و این سخن ایشان که می‌فرماید: «با اینکه یوسف فرزند یعقوب پیامبری صدیق می‌باشد، و تا ابراهیم خلیل علیه السّلام همه نیاکانش پیامبر

---

(۱)- الفردوس ۳: ۳۷۳/ ۵۱۳۰، مقتل الحسین علیه السلام تألیف خوارزمی ۱: ۶۶، تفسیر البحر المحیط ۶: ۵۰۷، کافی ۱: ۴۶۱/ ۱۰، تهذیب ۷: ۴۷۰/ ۹۰، من لا یحضره الفقیه ۳: ۳۹۳/ ۴۳۸۳، امالی شیخ طوسی ۱: ۴۲، مناقب ابن شهر آشوب ۲: ۱۸۱، کشف الغمة ۱: ۴۷۲، بشارة المصطفی: ۳۲۸، المحضر: ۱۳۳ و ۱۳۶.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۵۸

بودند، ولی به خدا سوگند پدرم امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السّلام از او برتر بود».

(۱) و سخن ایشان آن‌گاه که در باره امیر المؤمنین علی علیه السّلام از ایشان پرسیده شد که «جایگاه علی علیه السّلام نسبت به پیامبر صلّی اللّه علیه و آله و سلّم چگونه بود؟» ایشان فرمود: «میان او و پیامبر صلّی اللّه علیه و آله و سلّم جز مقام رسالت، هیچ برتری دیگری نبود». «۱» مانند این روایت از پدر ایشان، امام محمد باقر و از امام کاظم و امام حسن عسگری علیهم السّلام نیز نقل شده است.

در آثار و اخبار مشهور همه امامان تصریح شده است که «اگر رسول خدا صلّی اللّه علیه و آله و سلّم و امیر مؤمنان علی بن ابی طالب علیه السّلام نبودند، خداوند نه آسمان و زمین را می‌آفرید و نه بهشت و دوزخ را» «۲» این مطلب برتری پیامبر صلّی اللّه علیه و آله و سلّم و علی علیه السّلام را می‌رساند، به جهت اعمالی که انجام داده‌اند، و گویای اینست که خلائق در رسیدن به مصالحشان به شناخت و اطاعت از ایشان و تکریم و تجلیل آنها وابسته‌اند

---

(۱)- در المحتضر: ۲۰ مانند این روایت آمده است.

(۲)- فرائد السمطین ۱: ۳۶، ینابیع المودة: ۴۸۵ ..

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۵۹

(۱)

فصل ۶ استدلال به روایات اهل سنت

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۶۱

(۱) اهل سنت از طریق جابر بن عبد اللّه انصاری و ابو سعید خدری (رحمهما اللّه تعالی) از پیامبر صلّی اللّه علیه و آله و سلّم روایت می‌کنند که ایشان فرمود:

«علی برترین انسانهاست». «۱» و این عبارت در موضوع مورد اختلاف نصّی صریح است.

از عایشه روایت شده که روزی پیامبر صلّی اللّه علیه و آله و سلّم فرمود: «سرور عرب را به پیش من فراخوانید». عایشه عرض کرد: «مگر شما سرور عرب نیستید؟» ایشان فرمود: «من سرور آدمیانم و علی علیه السّلام سرور عرب است». «۲»

ایشان علی علیه السّلام را در برتری بر مردم برابر خود قرار داد و میان خود و او واسطه‌ای قرار نداد، از این نظر او در فضیلت با پیامبر صلّی اللّه علیه و آله و سلّم

---

(۱)- الفردوس ۳: ۶۲/ ۴۱۷۵، سیر اعلام النبلاء ۸: ۲۰۵، زندگی امام علی علیه السلام از کتاب تاریخ دمشق ۲: ۴۴۴- ۴۴۸، تاریخ بغداد ۳: ۱۹۲ و ۷: ۴۲۱، کنز العمال ۱۱: ۶۲۵/ ۳۳۰۴۶، لسان المیزان ۳: ۱۶۶.

(۲)- مستدرک حاکم ۳: ۱۲۴، حلیة الاولیاء ۱: ۶۳ و ۳۸، الصواعق المحرقة:

۱۲۲، تاریخ بغداد ۱۱: ۸۹، ذخائر العقبی: ۷۰، زندگی امام علی علیه السلام از کتاب تاریخ دمشق ۲: ۲۶۱، شرح ابن ابی الحدید ۹: ۱۷۰، مجمع الزوائد ۹: ۱۳۱، کنز العمال ۱۱، ۶۱۸/ ۳۳۰۰۶.

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۶۲

برابر است.

(۱) از عایشه، به سندی که مورد قبول محدثان است، روایت شده که پس از پیروزی امیر المؤمنین علی علیه السّلام بر خوارج و کشتن آنها، وی در مورد آنان گفت: «آنچه میان من و امیر مؤمنان علی بن ابی طالب علیه السّلام گذشته مرا از گفتن آنچه که در

باره او و خوارج از رسول خدا صلّی اللّه علیه و آله و سلّم شنیده‌ام، باز نمی‌دارد؛ شنیدم که پیامبر صلّی اللّه علیه و آله و سلّم فرمود: «آنان (خوارج) بدترین خلق و مردمند که آنها را بهترین خلق و مردم می کشد». «۱»

از جابر بن عبد اللّه انصاری روایت کرده‌اند که او می گفت:

«علی علیه السّلام سرور انسانهاست و در این مورد جز کافر کسی تردید نمی کند». «۲»

در این باب اخبار و روایات فراوانی موجود است که در آنچه ما به اثبات آن همت گماشتیم کفایت می کند، و بر این احتجاج به هر یک از آنها وجهی وجود دارد و اصل در آنها همان روشی است که ما بیان کردیم، و اللّه ولی التوفیق

---

(۱)- شرح ابن ابی الحدید ۲: ۲۶۷، مناقب ابن مغازلی: ۵۶/ ۸۰، تذکرة الخواص: ۱۰۴، مجمع الزوائد ۶: ۲۳۹.

(۲)- الریاض النضرة ۳: ۱۹۸، فضائل الصحابة ۲: ۵۶۴/ ۹۴۹، المحتضر:

۱۵۱، و نیز بنگرید به پاورقی شماره (۲۲) ..

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۶۳

(۱)

فصل ۷ استدلال بر افضل بودن علی علیه السّلام به واسطه جهاد و کوشش ایشان

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۶۵

(۱) بیشتر اهل نظر، برابری فضیلت یک شخص بر دیگران، بر سه روش تکیه می کنند: نخست: اعمال آشکار؛ دوم: شنیدن اخبار و حکایاتی که گویای اندازه ثواب افراد باشد و آنچه گفته‌ها بر آن دلالت دارد؛ سوم: منافعی که به وسیله اعمالش به دین می‌رساند. پاره‌ای از روایاتی را که مبین اندازه ثواب آن حضرت بود، در پیش بیان کردیم. اما در باره اعمال ظاهر آن حضرت باید گفت: اعمال نیک آشکاری که از امیر المؤمنین صلوات اللّه علیه نقل شده، برای هیچ کس روایت نشده است.

از آنجا که اسلام تمامی مصالح بشر را ملحوظ داشته، بهترین ادیان است. و به همین دلیل سعی در تأیید دستورات آن از افضل اعمال محسوب می‌شود. علاوه بر این، اندیشمندان اجماع دارند که دستورات اسلام بهترین احکام است و عمل به آنها افضل اعمال است. و کلام مخالفین در باره آیه شریفه کُنْتُمْ خَیْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ

اثبات برتری حضرت امیر مؤمنان علیه السلام ،ص:۶۶

که آن را بر تمام امت اسلامی حمل می کنند نیز تأکید همین دلیل است.

(۱) اما اثبات برتری آن حضرت در منفعت رسانی به دین به دو صورت امکان‌پذیر است:

نخست: بیشتر معتزله برتری پیامبر صلّی اللّه علیه و آله و سلّم را بر پیامبران پیشین به کثرت تصدیق‌کنندگان و پیروان دین و شریعت ایشان نسبت به امتهای قبل دانسته‌اند.

و از آنجا که تثبیت شریعت اسلام با یاری رساندن به پیامبر صلّی اللّه علیه و آله و سلّم و به خاطر سهمی که برای امیر المؤمنین علی علیه السّلام در آن بر شمردیم میسر گردیده، نفع و پاداشی که به او می‌رسد موجب برتری و فضیلت ایشان بر همه امتهای پیشین و آیندگان می‌شود.

دوم: چون ثابت شد که امت اسلامی برحق‌ترین امم از میان سایر امتهاست، ثابت می‌شود و منفعتی که از اسلام به این امت رسیده که پیامبر آن را آورده به دیگران نرسیده است. و از آنجا که این نفع به مدد و کمک امیر المؤمنین علی علیه السّلام به مسلمانان رسیده است، همان فضیلتی که برای پیامبر صلّی اللّه علیه و آله و سلّم از جانب پروردگار محقق گردید، برای علی علیه السّلام نیز

ثابت می‌شود. و این مطلب بر مبنای قواعدی بود که این گروه در برتری افراد دارند و در آن فضیلت شخص را بر پایه نفع عام و زیادی معتقدان به مذهب او می‌دانند.

و اللَّه ولی التوفیق، و صلّی اللَّه علی سید رسله محمّد النّبی و آله و سلّم تسلیما کثیرا

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحیم

جاهِدُوا بِأَمْوالِكُمْ وَ أَنْفُسِكُمْ فی سَبیلِ اللَّهِ ذلِكُمْ خَیْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السّلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهلبیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف :دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السّلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز :

الف)چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب)تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن سهمراه

ج)تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما ، انیمیشن ، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و...

د)ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه)تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و)راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز)طراحی سیستم های حسابداری ، رسانه ساز ، موبایل ساز ، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک ، SMS و...

ح)همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط)برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی)برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضوری و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت : ۲۳۷۳ شناسه ملی : ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی: www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳- (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور کاربران ۲۳۳۳۰۴۵(۰۳۱۱)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی ، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشاالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳ ، شماره کارت :۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳و شماره حساب شبا : -IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱ ۵۳-۶۰۹۰به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان – خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام -: هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنتِ غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می‌فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کَرَم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلی الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست‌تر می‌داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رَهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، امّا تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می‌گشایی که آن بینوا، خود را بِدان، نگاه می‌دارد و با حجّت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».